

PŘÍLOHA 1: PRÁVNÍ PŘEDPISY SPOJENÉ S TERÉNNÍ VÝUKOU

Následující text vychází z analýzy legislativy vztahující se k výuce v terénu. Seznam použitých nařízení, vyhlášek a zákonů je uveden v seznamu literatury.

V části A jsou uvedena pravidla platná pro všechny formy terénní výuky bez výjimky. V části B jsou rozebírána specifická pravidla pro střednědobé, resp. dlouhodobé formy terénní výuky (které ale nesplňují podmínky zotavovací akce). V části C jsou uvedeny předpisy pro zotavovací akce, tedy např. některé lyžařské výcviky, školy v přírodě atp., které nejsou vzhledem k podmínkám (pobyť 30 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší než pět dnů) ve školách tolik obvyklé. Každé nařízení je spojeno s odkazem na příslušný zákon. Na místa, kde by mohlo dojít k nejasnému výkladu, jsou navíc zařazeny vysvětlující otázky a odpovědi.

ČÁST A: PŘEDPISY PLATNÉ PRO VŠECHNY FORMY TERÉNNÍ VÝUKY

Poučení žáků

- Škola je povinna zajistit, aby byli všichni žáci řádně poučeni o možných ohroženích zdraví a bezpečnosti při všech činnostech, kterých se budou účastnit při vzdělávání nebo v přímé souvislosti s ním. Dokladem o provedeném poučení je záznam poučení (např. v třídní knize).¹²
- Při akcích konaných mimo školu, kdy jsou žáci ubytováni v objektech jiných osob, dodržují žáci předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví a předpisy o požární ochraně platné v těchto objektech. Žáci dodržují stanovený režim dne a pokyny vydané pro dobu nočního klidu. Za seznámení žáků s těmito pokyny a za kontrolu jejich dodržování odpovídá vedoucí akce nebo jím určený pedagogický pracovník.¹³
- V případě, že žáci nebudou řádně poučeni (poučení může v některých případech znamenat i opakované nebo soustavné připomínání stejných pouček a kontrolu jejich dodržování), vystavuje se škola riziku, že ponese odpovědnost za škodu způsobenou žákovi v důsledku absence takového poučení (viz kapitola „Odpovědnost školy za škodu vzniklou žákům“).

Bezpečnost

- Bezpečnost a ochranu zdraví při akcích konaných mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání, zajišťuje škola vždy nejméně jedním pedagogickým pracovníkem. Zaměstnanec, který není pedagogickým pracovníkem, může ředitel školy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků určit pouze, pokud je zletilý a způsobilý k právním úkonům a jestliže byl o výkonu tohoto dohledu řádně poučen. O tomto poučení se provede záznam.¹⁴
- Při akcích konaných mimo místo, kde škola uskutečňuje vzdělávání, nesmí na jednu osobu zajišťující bezpečnost a ochranu zdraví žáků připadnout více než 25 dětí (dále jen „žáci“). Výjimku z tohoto počtu může stanovit s ohledem na náročnost zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků ředitel školy.¹⁵

12 Čl. 9 Metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 22. prosince 2005, č.j.: 37 014/2005-25.

13 Čl. 10 odst. 7 Metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 22. prosince 2005, č.j.: 37 014/2005-25.

14 § 6 odst. 6 vyhl. Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 263/2007 Sb.

15 § 3 odst. 2 vyhl. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky.

» Při lyžařském výcviku a kurzech mohou být žáci rozřazeni do družstev podle výkonnosti, přičemž družstvo má nejvíce 15 členů. Při cyklistickém kurzu má družstvo maximálně 10 žáků – cyklistů. Při plavání/koupání připadá na jednoho pedagogického pracovníka maximálně 10 žáků. V případě účasti žáka/ů se zdravotním postižením se maximální počet žáků připadajících na jednoho pedagogického pracovníka snižuje vzhledem k charakteru postižení žáků a dalším okolnostem.

» Pokud místem pro shromáždění žáků není škola nebo školské zařízení, začíná dohled nejpozději 15 minut před dobou shromáždění na předem určeném místě. Po skončení akce dohled končí na předem určeném místě a v předem stanoveném čase. Místo a čas shromáždění žáků a skončení akce se oznámí nejméně jeden den před konáním akce zákonným zástupcům žáků.¹⁶

Otázka: Co musí splnit učitel, když vezme 28 žáků na louku za účelem výuky?

Odpověď: Na žáky musí dohlížet alespoň dva zaměstnanci školy a nejméně jeden z nich musí být pedagogickým pracovníkem.

Otázka: Považuje se za akci konanou mimo místo, kde škola uskutečňuje vzdělávání, například i místo vzdálené jen 100 metrů od školy?

Odpověď: Ano. Právní předpisy v tomto nerozlišují, v jaké vzdálenosti od školy terénní výuka probíhá.

Odpovědnost školy za škodu vzniklou žákům

» Odpovědnost školy vůči žákům za škodu je založena na principu tzv. objektivní odpovědnosti. Podle tohoto principu škola odpovídá za škodu (újmu na zdraví) i když neporušila žádnou svoji povinnost. Této povinnosti se škola může zbavit pouze v případech kdy (tzv. liberační důvody):

(a) škoda vznikla žakovým zaviněným porušením předpisů nebo pokynů k zajištění bezpečnosti (viz kapitola „Poučení žáků“), ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány,¹⁷

(b) škoda vznikla v důsledku opilosti žáka nebo v důsledku zneužití jiných návykových látek, pokud škola nemohla vzniku škody zabránit,

(c) žák se choval v rozporu s obvyklým způsobem chování, přestože si musel být vědom, že si může způsobit újmu na zdraví.

¹⁶ § 6 odst. 5 vyhl. Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 263/2007 Sb.

¹⁷ Nejvyšší soud ČR usnesením sp. zn. 21 Cdo 268/2015 rozhodl o zamítnutí žaloby žáka na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění ve výši 15.000.000 Kč, která mu měla vzniknout tím, že na školním pobytu v rekreačním středisku, v němž se nacházel i mělký rybník, utrpěl vážný úraz při skoku do tohoto rybníka, kdy došlo k poranění míchy a fraktuře krční páteře, zlomení obratlů s neurologickou lézí – kvadruplegií. Uvedené usnesení může sloužit jako dobrá pomůcka pro pochopení principu objektivní odpovědnosti a liberačních důvodů

➤ Vzhledem k existujícímu principu objektivní odpovědnosti školy za škodu lze doporučit, aby si škola nad rámec svého povinného pojištění zřídila také pojištění proti odpovědnosti za škodu způsobenou žákům.¹⁸

➤ V případě, že škola bude povinna zaplatit žákovi náhradu škody, ale ve skutečnosti škodu způsobil zaměstnanec školy svým zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, bude škola moci po zaměstnanci požadovat náhradu škody, kterou jí tím způsobil (regresní nárok). Byla-li škoda způsobena také porušením povinností ze strany školy, povinnost zaměstnance nahradit škodu se poměrně omezí. V případě, že škola na zaměstnanci uplatňuje nárok na náhradu škody, je škola obecně povinna prokázat zavinění zaměstnance (subjektivní odpovědnost).¹⁹

➤ Výše požadované náhrady škody, kterou může škola po zaměstnanci požadovat, nesmí přesáhnout čtyřiapůlnásobek zaměstnancova průměrného měsíčního výdělku. Toto omezení neplatí, způsobil-li zaměstnanec škodu úmyslně, v opilosti nebo po zneužití jiných návykových látek. I zde lze doporučit, aby byl zaměstnanec pojištěn proti odpovědnosti za škodu.

Pracovní doba zaměstnanců

Při realizaci terénní výuky je nutné dodržovat ustanovení zákoníku práce, který stanovuje, že zaměstnavatel je povinen rozvrhnout pracovní dobu tak, aby dospělý zaměstnanec měl mezi koncem jedné směny a začátkem následující směny nepřetržitý odpočinek po dobu alespoň 11 hodin²⁰ a aby měl nepřetržitý odpočinek v týdnu v trvání alespoň 35 hodin.²¹ Škola musí mít na paměti, že nejen samotná výuka, ale také dohled nad žáky mimo výuku je považován za výkon práce v pracovní době. Nabízí se otázka, jak je to s dohledem nad žáky v době nočního klidu. Podle metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy²² vedoucí akce rozhodne o způsobu provádění dohledu v době nočního klidu. Z uvedené věty vyplývá, že v době nočního klidu je nutno provádět dohled na žáky, přičemž výběr způsobu provádění dohledu je ponechán na vedoucím akce. Je otázkou, zda lze v době nočního klidu dohled provádět takovým způsobem, aby osobě dohled provádějící neplynula pracovní doba, a aby se tak škola nedostala do konfliktu s ustanovením zákoníku práce o nepřetržitém odpočinku mezi směnami. Ustanovení § 78 písm. h) zákoníku práce o pracovní pohotovosti zřejmě nepůjde využít, neboť pracovní pohotovost může být jen na jiném místě dohodnutém se zaměstnancem, odlišném od pracoviště zaměstnavatele.

Přestupky

Za spáchání přestupku na úseku výchovy, vzdělávání a zotavování dětí a mladistvých může příslušná krajská hygienická stanice uložit pokutu podle konkrétní skutkové podstaty dle § 92d zákona č. 258/2000 Sb. až do výše 50 000 Kč.²³

¹⁸ Takové doporučení vyplývá také z Metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 22. prosince 2005, č.j.: 37 014/2005-25.

¹⁹ § 250 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

²⁰ § 90 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

²¹ § 92 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

²² Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 22. prosince 2005, č.j.: 37 014/2005-25.

²³ Krajská hygienická stanice Jihomoravského kraj zveřejňuje na svých stránkách nejčastější nedostatky zjištěné při kontrolách a výši udělené sankce viz: http://www.khsbrno.cz/aktuality/hdm/prubeh_z_a_jpa_jmk_01_09_2017.pdf

GDPR (Obecné nařízení o ochraně osobních údajů)

Školy nejen při pořádání zotavovacích akcí nutně musí nakládat s osobními údaji žáků (např. rodné číslo, trvalé bydliště, kontaktní údaje, osobní údaje zákonných zástupců, zdravotní stav žáků atd.). Tím se škola dostává do role správce osobních údajů podle nařízení GDPR.²⁴ Při nakládání s osobními údaji se školy musí řídit zásadou minimalizace, tj. používat osobní údaje jen k účelu k jakému byly tyto údaje škole poskytnuty a uchovávat tyto údaje jen po dobu nezbytně nutnou. Škola je povinna přiměřenými prostředky zajistit zabezpečení osobních údajů, včetně jejich ochrany pomocí vhodných technických nebo organizačních opatření před neoprávněným či protiprávním zpracováním a před náhodnou ztrátou, zničením nebo poškozením. Další pravidla zpracovávání osobních údajů upravuje nařízení GDPR.

Otázka: Může učitel na zotavovací akci mít uloženy v telefonu čísla na žáky pro případ, že by se například ztratili v lese?

Odpověď: Škola je oprávněna uchovávat telefonní číslo žáka jen se souhlasem jeho zákonného zástupce. Jako vhodné řešení se jeví uvést telefonní číslo žáka do přihlášky na zotavovací akci s dovětkem, že souhlas s uchováním telefonního čísla se uděluje pouze pro účely související s konkrétní zotavovací akcí.

Koupání (plavání)

Koupání žáků musí být přizpůsobeno počasí, fyzické zdatnosti žáků a jejich plaveckým schopnostem. Žáci se mohou koupat jen za dohledu osoby činné při zotavovací akci jako dozor. Dohled může vykonávat jen osoba, která je schopna poskytnout záchranu tonoucímu. Koupat se žáci smějí nejdříve jednu hodinu po hlavním jídle nebo po intenzivním cvičení.²⁵

Další požadavky stanovuje článek 17 metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 22. prosince 2005, č.j.: 37 014/2005-25.²⁶

Otázka: Lze si nějak ověřit, zda je místo vhodné ke koupání?

Odpověď: Vyhláška č. 238/2011 Sb. uvádí, že na snadno dostupném místě v blízkosti koupacího místa musí být k dispozici údaje o aktuální klasifikaci vod ke koupání a zákaz koupání nebo varování před koupáním, a to včetně použití jednoznačného značení dle přílohy k uvedené vyhlášce.

²⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679.

²⁵ § 8 odst. 4 vyhl. č. 106/2001 Sb.

²⁶ Koupání se uskutečňuje pouze na vyhrazených místech, kde není koupání zakázáno. Pedagogický pracovník osobně předem ověří bezpečnost místa pro koupání, přesně vymeze prostor, kde se žáci mohou pohybovat (plavat) a učiní taková opatření, aby měl přehled o počtu koupajících se žáků ve skupině. Skupina na jednoho pedagogického pracovníka je maximálně 10 žáků. Pro žáky škol a tříd samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami se tento počet řídí zvláštním předpisem. Po skončení koupání skupiny žáků a v jeho průběhu pedagogický pracovník kontroluje počet žáků.

ČÁST B: PŘEDPISY PLATNÉ PRO STŘEDNĚDOBOU A DLOUHODOBOU TERÉNNÍ VÝUKU²⁷

Při organizovaném pobytu dětí v počtu menším nebo po dobu kratší, než je stanoveno u zotavovací akce (zotavovací akce je pobyt 30 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší než pět dnů), s výjimkou akcí pořádaných pro děti v poměru rodinném a obdobném, musí škola zajistit:

- hygienicky nezávadný stav zařízení,
- zásobování akce pitnou vodou v rozsahu stanoveném prováděcím právním předpisem pro zotavovací akce (viz „Zásobování vodou“) a
- účast pouze fyzických osob, které splňují zákonem stanovené podmínky (viz „Nároky na personální zabezpečení akce“).²⁸

Škola nemá ohlašovací povinnost (viz „Ohlašovací povinnost“).

ČÁST C: DLOUHODOBÁ TERÉNNÍ VÝUKA, KTERÁ JE ZOTAVOVACÍ AKCÍ

Zotavovací akcí je organizovaný pobyt 30 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší než pět dnů, jehož účelem je posílit zdraví dětí, zvýšit jejich tělesnou zdatnost, popřípadě i získat specifické znalosti nebo dovednosti.²⁹

Pro zotavovací akci platí zároveň vše, co bylo řečeno v kap. *Zdravotní a bezpečnostní podmínky realizace terénní výuky*.

Otázka: Je pětidenní pobyt zotavovací akcí?

Odpověď: Zotavovací akcí je pobyt delší než pět dní, proto pokud trvá pět dní, tak zotavovací akcí není. Jedná se o jinou podobnou akci.³⁰

a) Ohlašovací povinnost

- Škola je povinna jeden měsíc před zahájením zotavovací akce ohlásit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví (tj. místně příslušné Krajské hygienické stanici): termín a místo jejího konání, počet dětí zúčastněných na zotavovací akci, způsob jejího zabezpečení pitnou vodou a způsob zajištění stravování účastníků zotavovací akce.^{31 32}

²⁷ Předpisy platné pro střednědobou a dlouhodobou terénní výuku, která není zotavovací akcí, např. čtyřdenní škola v přírodě, exkurze atp.

²⁸ Viz § 12 zákona č. 258/2000 Sb.

²⁹ Viz § 8 odst. 1 zákona č. 258/2000 Sb.

³⁰ § 12 z.č. 258/2000 Sb.

³¹ § 8 odst. 3 z. č. 258/2000 Sb.

³² Formuláře pro ohlášení zotavovací akce Krajské hygienické stanici Jihomoravského kraje jsou přístupné na internetových stránkách www.khsbrno.cz

» V případě, že na zotavovací akci není zajištěn zdroj pitné vody z veřejného vodovodu, musí být součástí ohlášení protokol o kráceném rozboru jakosti pitné vody.³³ Protokol nesmí být starší než tři měsíce.

b) Podmínky, které musí splnit děti, aby se mohly účastnit zotavovací akce

» Škola může na zotavovací akci vyslat jen dítě, které:

(a) je zdravotně způsobilé k účasti na ní a podrobilo se stanoveným pravidelným očkováním nebo má doklad, že je proti nákaze imunní nebo že se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci,

(b) nejeví známky akutního onemocnění (například horečky nebo průjem) a ve 14 kalendářních dnech před odjezdem na zotavovací akci nepřišlo do styku s fyzickou osobou nemocnou infekčním onemocněním nebo podezřelou z nákazy ani mu není nařízeno karanténní opatření.³⁴ Tyto skutečnosti potvrzuje v písemném prohlášení zákonný zástupce dítěte.³⁵ Toto potvrzení nesmí být starší než jeden den.³⁶

» Zdravotní způsobilost dítěte pro účast na škole v přírodě nebo zotavovací akci posuzuje a posudek vydává praktický lékař³⁷. Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte má platnost dva roky od data vystavení, pokud během této doby nedošlo ke změně zdravotní způsobilosti dítěte.³⁸ Posudek může být využit i pro další akce, proto by měl být po skončení akce vrácen zákonnému zástupci dítěte.

Otázka: Je škola povinna vzít na zotavovací akci tělesně hendikepovaného žáka (žáka s dietou), pokud to neumožňují provozní podmínky ubytovacího zařízení?

Odpověď: Za každou cenu ne. Škola je však povinna udělat vše, co po ní lze spravedlivě požadovat, aby žák, který je tělesně hendikepovaný (musí dodržovat dietu) mohl na zotavovací akci jet.

Pokud není možné podmínky splnit, aniž by přijaté opatření školy pro ni představovalo nepřiměřené zatížení, škola žáka na zotavovací akci vzít nemusí. Své zamítavé stanovisko však musí škola zdůvodnit tak, aby bylo zřejmé, že se nejedná o diskriminaci.⁴⁰ ⁴¹

33 Rozsah kráceného rozboru jakosti pitné vody stanoví vyhláška Ministerstva zdravotnictví v § 2 písm. h ve spojení s přílohou č. 5 vyhlášky č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody.

34 § 9 odst. 1 z.č. 258/2000 Sb.

35 Nebo fyzická osoba, kterou k tomu zákonný zástupce dítěte písemně zmocnil.

36 Vzor potvrzení lze nalézt na internetových stránkách www.khsbrno.cz.

37 Praktickým lékařem se rozumí registrující poskytovatel zdravotních služeb v oboru praktické lékařství pro děti a dorost podle zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách).

38 § 9 odst. 3 z.č. 258/2000 Sb.

39 Vzor posudku o zdravotní způsobilosti dítěte k účasti na zotavovací akci a škole v přírodě je obsažen v příloze č. 3 vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, případně je k dispozici na internetových stránkách www.khsbrno.cz.

40 §3 zákona č. 198/2009 Sb., antidiskriminační zákon.

41 Stanovisko ombudsmanky, kde je jasná tendence k začleňování všech dětí do kolektivu sp. zn. 4419/2014/VOP, 105/2013/DIS

c) Nároky na personální zabezpečení akce

➤ Fyzické osoby činné při zotavovací akci jako dozor nebo zdravotník musejí být k této činnosti zdravotně způsobilé. Zdravotní způsobilost posuzuje a lékařský posudek vydává praktický lékař. Tento posudek má platnost dva roky od data vystavení, pokud během této doby nedošlo ke změně zdravotní způsobilosti fyzické osoby. Posudek o zdravotní způsobilosti nemusí předkládat pedagogičtí⁴² a zdravotní⁴³ pracovníci.

➤ Fyzické osoby činné při stravování musí mít zdravotní průkaz a znalosti nutné k ochraně veřejného zdraví.⁴⁴

➤ Škola je povinna u zotavovacích akcí zajistit instruktáž všech fyzických osob činných na zotavovací akci, s výjimkou zdravotníka, o hygienických požadavcích na tyto akce a o předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a jiných poškození zdraví včetně základů první pomoci, pokud se takové instruktáže dosud nezúčastnily.⁴⁵

d) Zásobování vodou

➤ Škola je povinna zajistit zásobování akce vodou.⁴⁶

➤ Zotavovací akce musí být zabezpečena pitnou vodou⁴⁷ tak, aby jí byl dostatek k pití, čištění zubů, vaření, mytí nádobí, čištění pracovních ploch v kuchyni, osobní hygieně osob vykonávajících činnosti epidemiologicky závažné a k provozu ošetrovny a izolace.⁴⁸

e) Umístění zotavovací akce

➤ Právní předpisy kladou na umístění zotavovacích akcí tyto nároky⁴⁹:

(a) Zotavovací akce by se měly konat mimo území, kde lze předpokládat znečištění ovzduší nad stanovené limity⁵⁰ a překročení hygienického limitu hluku pro chráněný venkovní prostor.^{51 52}

(b) K pozemku, na kterém je umístěna zotavovací akce, musí vést přístupová cesta. Vyhláška přímo nespecifikuje, jaký má mít přístupová cesta charakter, avšak z hlediska ustanovení občanského zákoníku o povinnosti předcházet škodám na životě, zdraví a majetku⁵³ je zřejmé, že je nutné zajistit, aby přístupová cesta měla alespoň takový

42 § 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.

43 Zákon č. 95/2004 Sb., zákon o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta a Zákon č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních.

44 § 10 odst. 3 ve spojení s § 19 odst. 2 z.č. 258/2000 Sb.

45 § 11 odst. 2 z.č. 258/2000 Sb.

46 § 8 odst. 2 z. č. 258/2000 Sb.

47 Pojem pitná voda je definován v § 3 odst. 1 z. č. 258/2000 Sb.

48 § 5 vyhl. 106/2001 Sb.

49 § 2 vyhl. 106/2001 Sb.

50 Limity znečištění ovzduší upravuje z. č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší.

51 Pojem chráněný venkovní prostor je definován v § 30 odst. 3 z. č. 258/2000 Sb.

52 Nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací.

53 § 2900 z.č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

charakter, aby umožňovala příjezd vozidla záchranné služby, což vyplývá také z čl. 8 Metodického pokynu⁵⁴, který uvádí, že škola zajistí, aby byly vytvořeny podmínky pro včasné poskytnutí první pomoci.

Otázka: Je škola povinna ověřit, zda místo konání zotavovací akce splňuje podmínky čistoty ovzduší a hlukové limity?

Odpověď: Škola nese odpovědnost za dodržení všech povinností vztahujících se k pořádání zotavovací akce, tedy i za dodržení uvedených hygienických předpisů. Nicméně lze doporučit, aby si škola nechala od poskytovatele ubytování smluvně garantovat, že ubytovací zařízení je plně způsobilé k pořádání zotavovacích akcí. Kromě toho je vhodné v případě pochybností s dostatečným časovým předstihem požádat místně příslušnou krajskou hygienickou stanici o vyjádření, zda je ovzduší v dané lokalitě pro pořádání akce vyhovující.

f) Nároky na prostor, ubytování a úklid

- » Zotavovací akce se pořádají ve stavbách nebo ve stanech.
- » Prostory ve stavbách musí být suché, s přirozeným větráním a osvětlením; plocha na jedno ubytované dítě musí být nejméně 2,5 m². Ve stavbách i stanech musí počet ubytovaných žáků odpovídat podmínce zachování prostoru pro uložení osobních věcí a možnosti pohybu mezi jednotlivými lůžky.
- » Stany určené pro ubytování dětí musí mít pevnou nepromokavou stanovou plachtu. Prostory pro spaní musí být izolovány od země proti vlhku a chladu a prostory pro uložení osobních věcí musí být izolovány proti vlhku.
- » Záchody se zřizují v počtu jeden záchod na 15 žáků. Záchody užívají žáci odděleně podle pohlaví a musí být zajištěna intimita. V blízkosti záchodů musí být možnost mytí rukou v tekoucí vodě.
- » Ve stavbách se ošetřovna a izolace zřizují v samostatných místnostech vybavených umyvadlem s tekoucí pitnou vodou a s možností vytápění a používání teplé vody. Izolace musí mít svůj vlastní záchod s možností mytí rukou v tekoucí vodě. Izolace ani ošetřovna nesmějí být vybaveny patrovými lůžky ani nesmějí být použity k jiným účelům. Na 30 žáků se zřizuje jedno lůžko. Jde-li o zotavovací akce pořádané ve stanech, lze ošetřovnu a izolaci umístit ve vyčleněných stanech. Léky a zdravotnická dokumentace musí být zajištěny tak, aby k nim neměli přístup žáci ani jiné nepovolané osoby.
- » Ve stavbách, kde se pořádají zimní zotavovací akce, musí být zajištěny mikroklimatické podmínky⁵⁵ odpovídající požadavkům na pobytové místnosti, teplá voda pro osobní hygienu a dále prostory pro sušení oděvů a obuvi a ukládání sportovních potřeb.

⁵⁴ Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 22. prosince 2005, č.j.: 37 014/2005-25.

⁵⁵ Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 6/2003 Sb., kterou se stanoví hygienické limity chemických, fyzikálních a biologických ukazatelů pro vnitřní prostředí pobytových místností některých staveb.

- Ubytování žáků se zajišťuje odděleně podle pohlaví s výjimkou případů, kdy se společným ubytováním vysloví souhlas zákonný zástupce dítěte. Osoby činné při zotavovací akci jako dozor se ubytují odděleně v blízkosti žáků. Zdravotník se ubytuje v bezprostřední blízkosti ošetrovny s izolací.
- Patrová lůžka lze použít pro žáky od 7 let věku. Horní lůžko musí být bezpečně přístupné a vybavené zábranou proti pádu a nepropustnou podložkou pod matrací.
- Před zahájením zotavovací akce, mezi jejími jednotlivými běhy a po ukončení zotavovací akce musí být proveden úklid a úprava všech prostor sloužících zotavovací akci.
- V průběhu zotavovací akce musí být prováděn denní úklid všech prostor sloužících zotavovací akci. Denního úklidu se mohou účastnit i žáci pod vedením osob činných při zotavovací akci. Žáci však nesmějí provádět úklid záchodů.

g) Stravování

- Prostory pro stravování, s výjimkou ohniště, musí být vždy zastřešené a zabezpečené před nepříznivými zevními vlivy; musí zahrnovat alespoň prostory pro přípravu pokrmů, konzumaci pokrmů, mytí nádobí a skladování potravin. V prostoru přípravy pokrmů nesmí docházet ke křížení současně prováděných čistých a nečistých činností nebo postupů a úkonů, které se mohou vzájemně negativně ovlivňovat.
- Pracovní plochy, nástroje a nádobí musí být z materiálu vhodného pro styk s potravinami.⁵⁶ Pracovní plochy, kterými mohou být i desky z materiálu vhodného pro styk s potravinami, musí být označeny a odděleny tak, aby na všech stupních výroby, zpracování a distribuce byly potraviny nebo pokrmy chráněny před kontaminací, která by mohla způsobit, že by potraviny nebo pokrmy byly zdravotně závadné.
- Zařízení, pracovní plochy, nástroje a nádobí musí být důkladně očištěny a, je-li to nezbytné, dezinfikovány. Čištění se musí provádět tak často, aby se vyloučilo riziko kontaminace potravin nebo pokrmů. Musí být zajištěny odpovídající podmínky pro mytí potravin, nádobí a rukou osob vykonávajících činnosti epidemiologicky závažné. Mytí kuchyňského a jídelního nádobí musí být odděleno.
- Potraviny musí být skladovány za podmínek stanovených výrobcem nebo zvláštním právním předpisem.⁵⁷ Skladované potraviny nebo pokrmy se nesmějí ovlivňovat navzájem a nesmějí být negativně ovlivňovány zevními vlivy.⁵⁸
- Denně musí být pro žáky na zotavovací akci zajištěna snídaně, přesnídávka, oběd, svačina a večeře. Při výdeji stravy lze sloučit výdej snídaně s přesnídávkou a oběda se svačinou. Součástí snídaně musí být teplý nápoj. Jedno z hlavních jídel musí být teplé. Strava podávaná dětem musí odpovídat jejich věku a fyzické zátěži. Na sestavování jídelního lístku se podílí zdravotník.
- Nápoje musí být pro účastníky zotavovací akce k dispozici po celý den. Uchovávají se v krytých nádobách s výpustným kohoutem nebo se rozlévají přímo z originálních balení.

⁵⁶ Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 38/2001 Sb., o hygienických požadavcích na výrobky určené pro styk s potravinami a pokrmy.

⁵⁷ Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

⁵⁸ § 7 odst. 4 vyhl. č. 106/2001 Sb.

» Žáci se mohou podílet na přípravě stravy jen před jejím tepelným zpracováním a při pomocných pracích. Na zotavovací akci do 50 účastníků se mohou žáci podílet na celé přípravě stravy a jejím výdeji, jsou-li pod dozorem osoby činné při stravování. Zdravotní stav žáků, kteří se podílejí na přípravě stravy, musí být posouzen zdravotníkem.

Otázka: Lze na zotavovací akci podávat zmrzlinu nebo majonézu?

Odpověď: V současné době platí zásady uvedené v příloze č. 1 vyhlášky č. 106/2001 Sb.:

(a) Na zotavovacích akcích nelze podávat ani používat potraviny nebo pokrmy, které mohou být zdravotně závadné.

(b) Technologie výroby pokrmů a jejich uvádění do oběhu musí být v souladu se správnou výrobní praxí.

(c) Potraviny, které nelze skladovat podle podmínek výrobce nebo požadavků zvláštního právního předpisu⁵⁹, musí být bezprostředně po zakoupení tepelně zpracovány (například zmrazená zelenina, maso) nebo ihned vydány ke konzumaci.

(d) To znamená, že zakoupenou zmrzlinu nebo majonézu je nutno buď skladovat způsobem uvedeným na obalu, nebo ihned zkonzumovat.

h) Režim dne

» V režimu dne musí být pevně vymezena doba pro spánek, osobní hygienu a stravování. Doba vymezená pro spánek musí činit nejméně 9 hodin pro žáky do 10 let včetně a 8 hodin pro žáky starší. Režim dne musí odpovídat věku a zdravotnímu stavu žáků.

» Fyzická a psychická zátěž žáků musí být přiměřená jejich věku, schopnostem a možnostem. Při soustavné fyzické zátěži žáků v prvních dvou dnech zotavovací akce musí být třetí den vyhrazen odpočinku. Na putovní zotavovací akci se stanoví den odpočinku s přihlédnutím k tělesné zdatnosti a aktuálnímu zdravotnímu stavu žáků.

» Osoby činné při zotavovací akci jako dozor průběžně kontrolují oblečení, obuv a lůžkoviny dětí, aby byly chráněny před provlhnutím a nedocházelo k prochladnutí žáků. Dále kontrolují, zda žáci dodržují osobní hygienu.

» Při zimních zotavovacích akcích nesmí výcvik nebo jiná soustavná fyzická zátěž žáků přesáhnout 6 hodin denně.

⁵⁹ Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

i) Osobní hygiena žáků

» Na zotavovacích akcích musí být vytvořeny podmínky pro osobní hygienu. V umývárně musí být na pět žáků jedno umyvadlo s tekoucí vodou a odtokem nebo jeden výtokový kohout s odvodem použité vody mimo místo osobní očisty a na 30 žáků nejméně jedna sprchová růžice. Sprchy užívají žáci odděleně podle pohlaví a musí být zajištěna intimita. Na všech zotavovacích akcích musí být zajištěna možnost koupání nebo osprchování v teplé vodě alespoň jednou za týden.

» Výměna ložního prádla musí být provedena vždy před použitím lůžka jiným žákem, dále po znečištění a po odchodu žáka z důvodu nemoci. Manipulace s ložním prádlem při výskytu infekčního onemocnění může provádět pouze zdravotník. Při použití lůžek s opakovaně užívanou matrací nebo slamníkem musí být lůžko vybaveno vyměnitelným povlakem nebo čistou textilií pokrývající celou plochu lůžka. Čisté ložní prádlo musí být skladováno tak, aby nedošlo k jeho znečištění. Použité ložní prádlo, které musí být uloženo vždy odděleně od čistého, musí být skladováno v ochranných úložných nebo transportních obalech.

j) Zdravotník, lékárníčka a kniha úrazů

» Požadavky kladené na zdravotníka

(a) Fyzická osoba činná při škole v přírodě nebo zotavovací akci jako zdravotník musí být k této činnosti zdravotně způsobilá.^{60 61}

(b) Zdravotník je povinen účastnit se kontroly zdravotních průkazů fyzických osob činných při stravování.⁶²

(c) Zdravotník je povinen účastnit se převzetí posudků a prohlášení o zdravotní způsobilosti žáka pro účast na škole v přírodě nebo zotavovací akci.⁶³

(d) Zdravotník je povinen účastnit se při sestavování jídelníčku a režimu dne⁶⁴.

(e) Zdravotní stav žáků, kteří se podílejí na přípravě stravy, musí být posouzen zdravotníkem.⁶⁵

(f) Zdravotník je dosažitelný 24 hodin denně po celou dobu konání zotavovací akce.⁶⁶

(g) Zdravotník pořizuje výpis z posudků o zdravotní způsobilosti.⁶⁷

(h) Zdravotník se ubytuje v bezprostřední blízkosti ošetřovny s izolací, případně v blízkosti nemocných.⁶⁸

60 § 10 odst. 1 z. 258/2000 Sb.

61 Dle § 11 odst. 1 písm. a) z. 258/2000 Sb., se za způsobilou pro funkci zdravotníka považuje fyzická osoba, která má alespoň úplné střední odborné vzdělání v oborech všeobecná sestra, dětská sestra nebo porodní asistentka, fyzická osoba, která absolvovala kurz první pomoci se zaměřením na zdravotnickou činnost při škole v přírodě nebo zotavovací akci a student lékařství po ukončení třetího ročníku. Náplň kurzu první pomoci pro zdravotníka zotavovacích akcí a škol v přírodě je obsažena v příloze č. 2 k vyhlášce č. 106/2001 Sb.

62 § 11 odst. 1 písm. b. z. 258/2000 Sb.

63 § 11 odst. 1 písm. b. z. 258/2000 Sb.

64 § 7 odst. 5 vyhl. 106/2001 Sb. a § 11 odst. 1 písm. b. z. 258/2000 Sb.

65 § 7 odst. 7 vyhl. 106/2001 Sb.

66 § 11 odst. 1 písm. b. z. 258/2000 Sb.

67 § 11 odst. 1 písm. b. z. 258/2000 Sb.

68 § 4 odst. 1 vyhl. 106/2001 Sb.

» Minimální rozsah vybavení lékárníčky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě je stanoven v příloze č. 4 vyhlášky č. 106/2001 Sb.

» Úrazy žáků se evidují a šetří podle zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon, a prováděcí vyhlášky č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů a podle čl. 21 až 25 Metodického pokynu⁶⁹. Mezi nejdůležitější povinnosti školy patří:

(a) Evidovat úrazy žáků v knize úrazů vzniklých při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech, a to nejpozději do 24 hodin od okamžiku, kdy se škola o úrazu dozví.

(b) Provést záznam o úrazu v případě, že úrazem byla způsobena nepřítomnost žáka ve vyučování alespoň dva po sobě jdoucí vyučovací dny, jednalo se o smrtelný úraz nebo je pravděpodobné, že žákovi bude poskytnuta náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění (povinný vzor formuláře záznamu o úrazu dítěte, žáka a studenta je přílohou vyhlášky č. 64/2005 Sb.). Záznam o úrazu je škola povinna předat zákonnému zástupci žáka.

(c) Po úrazu žáka podá škola bez zbytečného odkladu hlášení jeho zákonnému zástupci.

Otázka: Musí děti dodat seznam léků, na které jsou alergické?

Odpověď: Ano, v posudku o zdravotní způsobilosti musí být uvedeny všechny alergen.

⁶⁹ Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 22. prosince 2005, č.j.: 37 014/2005-25.